

Stockholms
stad

Tillsynsrapport 2019-2020

Kemibranschen November 2020

start.stockholm

Sammanfattning

Tillsynsarbetet har bedrivits enligt planering, överlag har enbart smärre brister konstaterats vilka har åtgärdats eller är under åtgärdande. Inga kemikalieolyckor eller incidenter har inrapporterats under året.

Flerårig tillsyn har medverkat till att dom större miljöriskerna identifierats och förebyggts samt lättåtgärdade mindre risker åtgärdats. Egenkontrollen är överlag väl utvecklad och dokumenterad.

Förvaltningens arbete strävar främst efter att bibehålla den redan uppnådda nivå på verksamheternas miljöarbete samt tillse att arbetet med åtgärder av mindre och komplicerade miljörisker, energibesparing, utfasning av miljöfarliga kemikalier med mera fortskrider.

Innehåll

Sammanfattning	3
Beskrivning av tillsynsområdet	5
Kemikaliebranschens företag	5
IED-anläggningar	5
Tillsynsarbetet	6
Omfattning	6
Vad prioriteras i tillsynen.....	7
Tillsynsresultat	7
Sammanställning	7
Indikator för miljöarbetet i branschen	8
Status för inspekterade tillstånds- och anmälningspliktiga företag.....	9

Beskrivning av tillsynsområdet

Kemi-, läkemedel- och färgbranschen är ett litet tillsynsområde med en blandning av olika typer av verksamheter som bland annat hanterar stora volymer kemikalier. I branschen ingår företag som producerar färg, läkemedel, reagenser, tillsatser och rengöringsmedel. Det ingår även en verksamhet som tillverkar proteser samt ett som rengör containrar som innehållit kemikalier.

Ett flertal av de tillståndspliktiga verksamheterna är stora och unika ur nationellt perspektiv. Förutom en stor kemikaliehantering är en del verksamheter transportintensiva och/eller stora energiförbrukare.

Kemikaliebranschens företag

B-verksamheter

SIKA

Tankclean

Recipharm Stockholm

Swedish Orphan Biovitrum

Octapharma

Engwall o Claesson

Boule Medical

tillståndspliktiga verksamheter

tillverkar betongtillsatser

tvättar transportcisterner

tillverkar läkemedel

tillverkar läkemedel

tillverkar läkemedel

tillverkar färg

tillverkar reagenser

C-verksamheter

Prols

Casco

anmälningspliktiga verksamheter

tillverkar rengöringsmedel

utvecklar lim och fogmassor

U-verksamheter

mindre verksamheter

Ett antal mindre företag främst tillverkare av rengöringsprodukter.

Förändringar inom tillsynsområdet

Förutom tillkomsten av Casco:s nystartade utvecklingsverksamhet i Årsta industriområde fortsätter avveckling och flytt av verksamheter från kommunen. I och med att produktionen av Paxymers egenutvecklade plast flyttats och att Olmed övergått till att modifiera standardproteser i stället för produktion med påföljande minskad plastomsättning finns numera inga tillstands- eller anmälningspliktiga företag i kommunen som tillverkar eller omformerar gummi- eller plastprodukter. Läkemedelsföretaget Recipharm har i juni 2020 avslutat sin produktion i Årsta. Förvaltningen har erhållit underhandsinformation om att ytterligare verksamheter avser flytta sin produktion från kommunen.

IED-anläggningar

Octapharma och Swedish Orphan Biovitrum är klassade som IED-anläggningar och omfattas därför av industriutsläppsförordningen (2013:250) som är en följd av genomförandet av industriutsläppsdirektivet, IED, i svensk rätt.

Industriutsläppsbestämmelserna innebär skärpningar i kraven att tillämpa bästa tillgängliga teknik (BAT) och redovisa föroreningar jämfört med det gamla direktivet, IPPC. Bestämmelserna preciserar också kraven på tillsynsmyndigheternas arbete och rapportering.

Octapharma och Swedish Orphan Biovitrum omfattas av BAT-slutsatserna för rening och hantering av avloppsvatten och avgaser inom den kemiska sektorn. Dessa BAT-slutsatser publicerades den 9 juni 2016 och alla BAT-slutsatser gäller skarpt fyra år efter publicering. Genomgångar har därför gjorts under år 2019 och under våren 2020 med respektive företag för att bedöma om BAT-slutsatserna uppfylls, vilket företagen gör.

Tillsynsarbetet

Omfattning

Tillsynen har som övergripande mål att störningar/omgivningspåverkan genom utsläpp till luft och vatten reduceras så långt möjligt. Hantering och substitution av kemikalier är andra viktiga mål för tillsynen.

Då verksamheterna ofta är unika görs en individuell bedömning var tyngdpunkten på tillsynsarbetet ligger på det enskilda företaget.

Samtliga tillståndspliktiga verksamheter samt de större anmälningspliktiga verksamheterna får minst ett tillsynsbesök per år med undantag av Boule Medical som besöks vartannat år. Förvaltningen deltar även alltid vid periodiska besiktningar. Periodiska besiktningar och förstagångsbesiktningar finns som villkor i vissa tillstånd. Dessa utförs av oberoende besiktningsmän.

De mindre anmälningspliktiga verksamheterna besöks vart tredje år. De tillståndspliktiga och anmälningspliktiga företagen betalar en fast årlig tillsynsavgift.

Mindre verksamheter som inte omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt, så kallade U-verksamheter, besöks ungefär var femte år ofta i kampanjform och det arbetet timdebiteras.

Årligen utdebiteras drygt 380.000 kronor för tillsynsinsatserna.

Tillsynsbesöken är idag, förutom villkorskontroll, koncentrerade på tillsyn av hantering och förvaring av kemikalier, företagets egenkontroll samt uppföljning av tidigare kända brister som framkommit vid inspektioner eller vid genomgång av verksamheternas egenkontroll. Andra områden som alltid beaktas är transporter, energiförbrukning, dagvattenhantering samt utbyte av kemikalier.

Fokus för tillsynsarbetet under det senaste året har varit på kemikaliehantering, -förvaring, -förteckning, egenkontroll samt utfasning av miljöfarliga kemikalier/komponenter.

Samtliga tillståndspliktiga verksamheter skall årligen komma in med en miljörapport. Vid genomgång kontrolleras, förutom att de kommer in i tid, villkorsuppfyllnad, vilka förändringar som skett och resultat av miljöarbetet. Granskningen kommuniceras och följs upp.

Med varierande intervall utförs en periodisk besiktning av externa konsulter hos de större verksamheterna. Förvaltningen deltar alltid vid dessa besök.

Förvaltningen deltar i samråd och remissarbete i tillståndsprocessen samt ansvarar för remissarbete, miljöbedömning och beslut i anmälningsärenden.

När verksamheter läggs ner eller flyttas läggs tid på kontroll av eventuella markföroreningar på grund av kemikaliehanteringen. Vid klagomål sker utredningar. Därutöver sker kontakter med andra tillsynsmyndigheter, allmänhet och konsulter.

Vad prioriteras i tillsynen

Villkorsefterlevnad

Det primära i tillsynen är kontroll av att villkor och meddelade förelägganden efterlevs. Detta görs via inspektioner och genomgång av rapporter och analyser.

Kemikalier

Risker i samband med lastning och lossning av kemikalier, i produktionen och i förvaringen av kemikalier kontrolleras. I samband med det kontrolleras utformningen av lokaler, vilken skyddsutrustning som finns tillgänglig samt vilka rutiner i händelse av olycka som finns.

Kemikalieförteckning

En aktuell kemikalieförteckning visar riskerna med de olika kemikalierna samt omfattning och förändringar i kemikalieförbrukningen.

Substitution

Utbyte av miljöfarliga kemikalier minskar omsättningen av dessa i samhället och bidrar i många fall till att en miljövänligare produkt produceras.

Egenkontroll

En väl fungerande och dokumenterad egenkontroll är grunden för miljöarbetet och minimerar riskerna för miljöpåverkan.

Motivera och stötta

Flera av företagen har höga mål med sitt miljöarbete och koncerninterna mål som överstiger den nivå som kan krävas av ett genomsnittligt företag i branschen. För dessa fungerar förvaltningen som bollplank och kunskapsbank för goda exempel.

För de mindre verksamheterna efterfrågas främst juridisk kunskapsförmedling och exempel på praktiska lösningar från liknande verksamheter.

Energi

Tillse att företagen arbetar aktivt med energibesparing samt växlar över från energiinventeringsarbetet till konkret energibesparingsarbete.

Tillsynsresultat

Sammanställning

Kemikaliebranschen består av ett fåtal verksamheter som kontinuerligt fortsätter minska i antal. Hanteringen av kemikalier utgör en stor potentiell miljörisk. Efter långvarig tillsyn och förbättrad egenkontroll har alla större riskerna åtgärdats och de enkla åtgärderna redan vidtagits. Miljöarbetet har därefter riktats in på att bibehålla den goda egenkontrollen samt att metodiskt även åtgärda mindre miljörisker.

Pågående pandemi har medfört framförallt att tillverkningen av rengöringsmedel och handsprit ökat medan andra verksamheter noterat något minskad produktion.

Samtliga verksamheter har besökts under året i enlighet med tillsynsplanen. Överlag har enbart smärre brister konstaterats vid tillsynsbesöken vilka har åtgärdats eller är under åtgärdande. Åtgärdandet medför att riskerna för miljöpåverkan minskar något och att egenkontrollprogrammen kan förfinas. Inga förelägganden har behövt tillgripas. Inga kemikalieolyckor eller incidenter har inrapporterats.

Samtliga miljörapporter har kommit in inom föreskriven tid med undantag av Boule Medicals. Föreningen medför att en miljöstraffavgift kommer att tas ut. Rapporterna har generellt varit av god kvalitet.

Ett flertal anmälningar om förändringar av produktion har handlagts.

Egenkontrollen är generellt bra framförallt på de verksamheter som besöks årligen. Flera verksamheter har integrerat egenkontrollen i det interna styrsystemet. Den skriftliga dokumentationen av egenkontrollen kan i vissa fall ligga något efter för de mindre företagen. Egenkontrollprogrammen utvecklas och justeras kontinuerligt internt och efter tillsynsbesök.

Läkemedelstillverkarna lyder också under det regelverk som Läkemedelsverket och FDA (Food and Drug Administration, den amerikanska livsmedels- och läkemedelsmyndigheten) satt upp för att trygga patientsäkerheten. Dessa regler innebär att företagen måste ha en lång rad rutiner och instruktioner för att säkerställa reglernas efterlevnad. Det arbetssätt som miljöbalkens krav på egenkontroll ställer efterfrågas därmed också från annat håll.

Ett flertal verksamheter har utvecklat sin kemikalieförteckning i enlighet med de riktlinjer som tagits fram inom storstadssamarbetet med Göteborg och Malmö.

De ökade energikostnaderna medför att energibesparingsarbete prioriteras i många verksamheter. Genom ny teknik, som exempelvis värmepumpar, och modernisering av produktionsutrustningar har energibesparingar uppnåtts.

Arbetet med att fasa ut kvarvarande få miljöfarliga kemikalier går i många fall långsamt på grund av den tillverkade varans komplexitet och användningsområde. I flera fall sker utvecklingsarbetet i företagets anläggningar utomlands och måste samordnas för många marknader.

Indikator för miljöarbetet i branschen

Indikator	Årsmål	Resultat
Andelen besökta företag som inlett ett arbete med att effektivisera sin energianvändning.	100 %	100 %
Andelen besökta företag som inlett ett arbete med att effektivisera sina transporter	100 %	100 %
Andel företag som uppfyller samtliga gällande tillståndsvillkor	100 %	100 %

Andel företag som bedöms ha god egenkontroll	100%	100 %
--	------	-------

Status för inspekterade tillstånds- och anmälningspliktiga företag

Sika

Verksamheten bedriver sin verksamhet på Domnarvsgatan 15 i Lunda industriområde, Spånga. Verksamheten importerar och säljer kemiska produkter samt producerar kemisktekniska produkter, huvudsakligen betongtillsatsmedel för byggändamål.

Verksamhetens arbete med substitution av miljöfarliga kemikalier fortsätter systematiskt. Utfasning av konserveringsmedel innehållande formaldehyd är nära förestående. Kemikalieförteckningen är uppgraderad.

Återanvändning av reningsvatten i produktionsprocessen är i drift.

Energibesparingsarbetet fortgår och har införts i verksamhetens styrsystem.

Pandemin har medfört att företaget anmält och beviljats att starta upp en tillverkning av handsprit och att av beredskapsskäl tillfälligt lagra kemikalier utomhus på transportplan.

Tankclean

Företaget bedriver verksamhet på terminalområdet i Älvsjö/Årsta. Verksamheten består av invändig tvätt av containrar och ett fåtal tankbilar som innehållit olika typer av flytande kemiska produkter. Företaget, som bedriver liknande verksamheter på andra orter, har köpt GW Bulk & Tank och fusionerat in verksamheten i moderbolaget. Antalet tvättar har fortsatt att öka till dess pandemin utbröt vilket medfört en produktionsminskning.

I början av 2020 redovisades kraftigt förhöjda värden av TOC (total organic carbon) som är ett direkt mått på löst och partikulärt organiskt material i vatten. Parametern saknar fastställda villkor och analyseras inte normalt vid andra tvättanläggningar. I samråd med Stockholm Vatten och Avfall, (SVOA), och företaget inventerades tvättvolym, typ av tvättat gods samt eventuella förändringar av användande av tvättkemikalier förutom att en fördjupad genomgång av reningsanläggningen vidtogs. Felet lokaliserades till reningsanläggningen och efter vidtagna åtgärder har utsläppsnivån sjunkit till tidigare låga nivåer.

Fortsatt arbete har lagts ned för att trimma in de energiförbrukande komponenterna i anläggningen för att minska den totala energiförbrukningen.

Recipharm Stockholm

Recipharms tillverkning av läkemedel i Årsta är nedlagd sedan juni 2020. Företaget har fram tills dess kontraktstillverkat läkemedel på uppdrag av kund. Tillverkningsstegen har varit blandning av aktiva substanser, granulering med lösningsmedel eller vatten, torkning, malning, tablettslagning och i vissa fall dragering av tabletter.

Nu pågår avveckling av verksamheten. Företaget har tillgång till lokalerna fram till jul. Lokalerna töms och en utredning pågår om avloppsledningarna ska spolras eller ej.

Verksamhetens miljörapport var utan anmärkning.

Swedish Orphan Biovitrum (SOBI)

Verksamheten producerar proteinläkemedel på kontraktbasis. Anläggningen finns på Kungsholmen. Tillstånd för verksamheten meddelades år 1995. Villkoren i tillståndet tar sikte på hantering av avloppsvatten och kemikalier.

SOBI har de senaste åren arbetat hårt med energi- och vattenbesparande åtgärder. Energiförbrukningen har minskat med 34 % sedan år 2012. Arbetet med att identifiera stora vattenförbrukare i verksamheten har gett en minskning i förbrukning som ligger på 69 % jämfört med år 2012.

Det har framkommit att det från företaget förekommer ett utsläpp av oktylfenol. Det mesta samlas upp och går som farligt avfall men en mindre del går till avloppet. Företaget har under 2019 installerat kolfilter för att rena bort ämnet från avloppsvattnet. SVOA har provtagit avloppsvattnet i brunn utanför Sobi och resultatet ska redovisas inom kort.

Oktylfenolen ingår i Triton X-100, en kemikalie som används till virusinaktivering. Det är ett utfasningsämne enligt Kemikalieinspektionens Priodatabas med hänvisning till att det är hormonstörande och giftigt för vattenlevande organismer med långtidseffekter. Enligt Revaq som är ett certifieringssystem som arbetar för att minska flödet av farliga ämnen till reningsverk, att skapa en hållbar återföring av växtnäring samt att hantera riskerna på vägen dit, måste företag som släpper ut utfasningsämnen till avloppet ta fram en plan för substitution eller en plan för hur de ska upphöra med utsläpp till vatten.

Verksamhetens miljörapport var utan anmärkning.

Octapharma

Octapharma bedriver sin verksamhet på nordvästra Kungsholmen. Företaget framställer proteiner ur blodplasma samt bereder de framtagna substanserna till injektions- eller infusionslösningar. Verksamheten bedrivs med stöd av ett tillstånd meddelat år 2016.

Även från Octapharma förekommer utsläpp av oktylfenol, härrörande från användningen av Triton X-100, till avloppet. Omfattande provtagning på utgående vatten har utförts de senaste åren för att ta reda på hur stora mängder det rör sig om. Arbetet fortsätter och såväl förvaltningen som SVOA deltar. En viktig fråga i sammanhanget är att värdera bolagets utsläpp gentemot andra källor, en uppgift som inte är alldeles enkel då oktylfenol tycks tillföras diffust med såväl spill- som dagvatten.

Under hela utredningsarbetet har bolaget arbetat med att identifiera de processteg där oktylfenol förekommer, hanteringen i olika delar, möjliga utsläppspunkter etc. etc. En rad åtgärder/förändringar har också vidtagits för att minimera risken för att oktylfenol ska förekomma i avloppsvattnet.

En periodisk besiktning genomfördes i november 2019 av konsult där förvaltningen deltog. Besiktning utförs vart tredje år på företaget.

Verksamhetens miljörapport var utan anmärkning.

Engwall o Claesson

Företaget tillverkar färg i sin anläggning i Bandhagen. Produktionen utgörs av oljefärger och vattenbaserade färger. Verksamheten fick tillstånd år 1992 och de viktigaste villkoren avsåg arbete med att minska lacknaftautsläpp till luft samt villkor för utsläpp till vatten.

Arbete pågår ständigt med att förbättra färgernas formuleringar ur både hälso- och miljösynpunkt. Bland annat har Engwall o. Claesson under år 2019 minskat användningen av sickativ¹ som innehåller kobolt ytterligare i de vattenburna färgerna. Sickativ som inte klassificeras reprotoxiska används istället. Arbete pågår också med att ta bort koboltsickativen i linoljefärgerna. Bolaget har också ytterligare minskat användningen av allergiframkallande konserveringsmedel. Användningen 2019 var endast 20% av mängden som användes 2016. Brytpastorna som används innehåller inte längre nonylfenol. Arbete pågår också med att minska halterna av zinkoxid i produkterna.

Företaget återanvänder om möjligt färger med fel nyans, s.k. felbrutna färger. Antingen genom att försöka hitta en annan kund som accepterar nyansen eller genom att låta färgen gå in i produktionen igen.

Verksamhetens miljörapport var utan anmärkning.

Prols

Verksamheten tillverkar framför allt rengöringsprodukter på Harpsundsvägen 160 i Högdalens industriområde. Tillverkningen av handsprit och rengöringsmedel har ökat under pandemin. Verksamheten har under året gjort några mindre förändringar i produktsammansättningarna. Produkterna innehåller inga ämnen som finns registrerade på prioriterings- eller utfasningslistorna.

Energiutredningar har påvisat att det är den gamla fastigheten som är den stora energiförbrukaren. Åtgärdskostnaderna är så pass stora att en nybyggnation på sikt skulle kunna vara mest lönsam.

Boule Medical

Verksamheten tillverkar reagenser till egentillverkade blodanalysinstrument på Fagerstagatan 7 i Lunda industriområde. Spånga. Verksamheten har en uppdaterad kemikalieförteckning och en väl fungerande egenkontroll med undantag av att årets miljörapport inkom ett par dagar försent. Kemikaliehanteringen och förvaring var utan anmärkningar.

---

¹ Sickativ är ett slags torkmedel

